

Εργαστήριο Δομής και Λειτουργίας Μικροϋπολογιστών

Βοήθημα εκτέλεσης εργαστηριακής άσκησης 5: Εξωτερικές διακοπές του 8051

Ο κώδικας για την παρούσα εργαστηριακή άσκηση σας δίδεται κατά το μεγαλύτερο μέρος του έτοιμος, προκειμένου να εξοικονομηθεί χρόνος. Έτσι το βάρος θα πέσει στα σενάρια εκτέλεσης του κώδικα («τεσταρίσματα»).

Λειτουργία του προγράμματος

Το πρόγραμμα της παρούσας άσκησης πρέπει να κάνει τα ακόλουθα:

- Να μετακινεί έναν άσσο από αριστερά προς τα δεξιά, κυκλικά και διαρκώς, στην πόρτα **P0**.
- Όταν φθάσει σήμα διακοπής $\overline{INT0}$, τότε να αναβοσβήνουν όλα μαζί τα bits της πόρτας **P1** πέντε φορές.
- Όταν φθάσει σήμα διακοπής $\overline{INT1}$, τότε να μετακινείται ένας άσσος στην πόρτα **P2** από τα δεξιά στα αριστερά μία φορά.

Σύντομη περιγραφή των συνιστώντων μερών του προγράμματος

- **Κυρίως πρόγραμμα.** Ξεκινά στη διεύθυνση **0100h**.
  - Αρχικοποιεί τον stack pointer ώστε να «δείχνει» τη διεύθυνση 70h (καλύτερα αυτή την τιμή να την μεταβάλλουμε σε 50h, ώστε η στοίβα να έχει άφθονο χώρο επέκτασης προς τα επάνω).
  - Ενεργοποιεί τη δυνατότητα εξυπηρέτησης της εξωτερικής διακοπής 0, κάνοντας 1 το bit **EX0** (Enable eXternal 0).
  - Απαιτείται ακόμη η ενεργοποίηση του «κεντρικού διακόπτη» ελέγχου των διακοπών. Αυτό γίνεται κάνοντας 1 το bit **EA** (Enable All).
  - Τέλος, κάνει 1 το bit **IT0** (Interrupt Type 0), ώστε η εξωτερική διακοπή 0 να είναι **ακμοπυροδότητη (edge triggered)**.
  - Ακολουθούν εντολές **NOP** (πάνω σε αυτές θα προσθέσουμε κώδικα αργότερα), καθώς και ο κώδικας διαρκούς κυκλικής μετακίνησης του άσσου από τα αριστερά προς τα δεξιά.
- **Ρουτίνα ROUT1.** Ξεκινά στη διεύθυνση **0200h**. Η ρουτίνα αυτή καλείται κάθε φορά που φθάσει σήμα διακοπής $\overline{INT0}$ και όπως λέμε «εξυτηρετεί» τη διακοπή.
  - Η ρουτίνα φροντίζει για το άναμμα και σβήσιμο των bits της πόρτας **P1** πέντε φορές και για το λόγο αυτό η λειτουργία της στηρίζεται σε βρόχο. Χρησιμοποιεί τον καταχωρητή **R2 (διεύθυνση 02h)** ως μετρητή επαναλήψεων του βρόχου. Για το λόγο αυτό, πριν κάνει οτιδήποτε άλλο, φυλάσσει την τιμή του **R2** στη στοίβα και αποκαθιστά αυτή την τιμή από το stack πριν επιστρέψει στο κυρίως πρόγραμμα.
- **Ρουτίνα ROUT2.** Ξεκινά στη διεύθυνση **0300h**. Η ρουτίνα αυτή εξυτηρετεί τη διακοπή $\overline{INT1}$.
  - Η ρουτίνα φροντίζει για τη μετακίνηση ενός άσσου από τα δεξιά προς τα αριστερά στην πόρτα **P2** μία φορά. Χρησιμοποιεί τον συσσωρευτή και τον καταχωρητή **R2 (διεύθυνση 02h)**, τους οποίους φροντίζει να προφυλάξει με τη βοήθεια της στοίβας.

- **Ρουτίνα WAIT.** Ξεκινά στη διεύθυνση **0400h**. Η ρουτίνα αυτή είναι μία κλασική ρουτίνα καθυστέρησης. Προσαρμόστε τις τιμές **#32h**, **#30h**, αν χρειάζεται, ανάλογα με την ταχύτητα του υπολογιστή σας. Η ρουτίνα χρησιμοποιεί τους καταχωρητές **R2 (διεύθυνση 02h)** και **R3 (διεύθυνση 03h)**, του οποίους και προστατεύει με τη βοήθεια της στοίβας.
- Παρατηρήστε ακόμη ότι στη διεύθυνση **0003h** υπάρχει η εντολή **LJMP ROUT1**. Όταν φθάσει σήμα διακοπής $\overline{INT0}$, η ροή του προγράμματος μεταφέρεται αυτόματα στη διεύθυνση **0003h**. Από εκεί, με χρήση της LJMP, μεταβαίνουμε στη διεύθυνση μνήμης με ετικέτα **ROUT1 (δηλ. στη διεύθυνση 0200h της ROM)**, όπου και βρίσκεται ο κώδικας εξυπηρέτησης της διακοπής.

Εργαστηριακή εκτέλεση και τεσταρίσματα

Βήματα προετοιμασίας.

- Στη διεύθυνση μνήμης **0000h** προσθέστε την εντολή **LJMP 0100h**. Κάθε φορά που κάνουμε **Reset Cpu** (από το κύριο μενού του προσομοιωτή) ο Program Counter (**PC**) λαμβάνει την τιμή **0000h**. Η εντολή **LJMP**, που μόλις προσθέσαμε, εξασφαλίζει την «αυτόματη» μετάβαση στο κυρίως πρόγραμμα μετά από Reset της CPU.
- Τροποποιήστε τον stack pointer ώστε να «δείχνει» στη διεύθυνση **50h**. Με άλλα λόγια, αντικαταστήστε την εντολή στη διεύθυνση **0100h** της ROM με την εντολή **MOV SP,#50h**. Αυτό γίνεται προκειμένου να υπάρχει αρκετός χώρος, ώστε να μεγαλώσει η στοίβα χωρίς να συμβεί ποτέ υπερχείλιση της.

Δουλειά με την (ακμοπυροδότητη) εξωτερική διακοπή 0

- Πραγματοποιήστε **Reset Cpu** και, στη συνέχεια, εκτελέστε το πρόγραμμα με **F1**. Θα δείτε το άσσο στην πόρτα **P0** να κινείται διαρκώς από αριστερά προς τα δεξιά.
- Αν η κίνηση του άσσου είναι πολύ αργή ή πολύ γρήγορη στον υπολογιστή σας, μεταβείτε στη ρουτίνα καθυστέρησης στη διεύθυνση **0400h** και επιλέξτε καταλληλότερες τιμές για τον διπλό βρόχο καθυστέρησης. Όταν η κίνηση του άσσου αποκατασταθεί σε ένα σχετικά αργό, αλλά παρατηρήσιμο, ρυθμό, προχωρήστε στο επόμενο βήμα.
- Στείλτε σήμα διακοπής $\overline{INT0}$, **αλλάζοντας την τιμή του bit P3.2** της πόρτας **P3** από **1 σε 0 (αρνητική ακμή)**. Το bit **P3.2** είναι το **τρίτο από δεξιά**. Τι παρατηρείτε;
- Στείλτε σήμα διακοπής $\overline{INT0}$ εκ νέου, ώστε να εκτελεστεί η ρουτίνα ROUT1 και φροντίστε να είστε αρκετά γρήγοροι ώστε να στείλετε **ένα ακόμα σήμα διακοπής $\overline{INT0}$** , καθώς η ROUT1 «τρέχει». Τι παρατηρείτε;
- Αν δεν στείλουμε άλλο σήμα διακοπής $\overline{INT0}$, τι παρατηρείτε; Πώς εξελίσσεται η εκτέλεση του προγράμματος;

Εκτέλεση του προγράμματος βήμα-βήμα

- Πραγματοποιήστε **Reset Cpu** και, στη συνέχεια, εκτελέστε το πρόγραμμα βήμα-βήμα με **F10 έως ότου φθάσετε στην πρώτη εντολή NOP**.
- Στο σημείο αυτό στείλτε σήμα διακοπής $\overline{INT0}$. Παρατηρήστε ότι το bit-σημαία **IE0** (στα δεξιά της οθόνης, στην γκρι περιοχή) λαμβάνει αυτόματα την τιμή 1, για να καταγράψει **το αίτημα της διακοπής**.
- Πατήστε **F10** άλλη μία φορά. Σε ποιο σημείο συνεχίζει η εκτέλεση του προγράμματος και τι τιμή έχει τώρα το **IE0**; Πατήστε το **F10** μερικές φορές ακόμη και συνεχίστε με την ενότητα που ακολουθεί.

Δουλειά με την (επιπεδοπυροδοτήτη) εξωτερική διακοπή 0

Προκειμένου να μετατρέψουμε τη διακοπή 0 σε επιπεδοπυροδοτήτη (level triggered), αρκεί να εκτελέσουμε την εξής μετατροπή:

- Στη διεύθυνση της ROM **0107h** αντικαθιστούμε την εντολή **SETB IT0** με την **CLR IT0**.

Στη συνέχεια προχωρούμε όπως και νωρίτερα:

- Πραγματοποιήστε **Reset Cpu**.
- Φροντίστε, **πριν τρέξετε το πρόγραμμα**, να επαναφέρετε, **χειροκίνητα**, την πόρτα **P3** στην κατάσταση στην οποία περιέχει μόνο άσους.
- Εκτελέστε το πρόγραμμα με **F1**.
- Στείλτε σήμα διακοπής $\overline{INT0}$ **μηδενίζοντας το bit P3.2** της πόρτας **P3**. Το bit **P3.2** είναι το **τρίτο από δεξιά**. Κρατήστε το bit αυτό στην τιμή μηδέν και **μην** το μετατρέψετε εκ νέου σε 1. Τι παρατηρείτε; Παρατηρήστε και την τιμή του bit **IE0** (στα δεξιά της οθόνης στην γκρι περιοχή). Τι τιμή έχει αυτό το bit;
- Κάντε το bit **P3.2** **ίσο με τη μονάδα** (αυτό σημαίνει ότι παύετε να στέλνετε σήμα διακοπής $\overline{INT0}$). Τι τιμή έχει τώρα το bit **IE0**; Τι παρατηρείτε όσον αφορά στην εκτέλεση του προγράμματος;

Εκτέλεση του προγράμματος βήμα-βήμα

- Πραγματοποιήστε **Reset Cpu** και στη συνέχεια εκτελέστε το πρόγραμμα βήμα-βήμα με **F10** έως ότου φθάσετε στην πρώτη εντολή **NOP**.
- Στο σημείο αυτό, στείλτε σήμα διακοπής $\overline{INT0}$. Παρατηρήστε ότι το bit-σημαία **IE0** (στα δεξιά της οθόνης, στην γκρι περιοχή) λαμβάνει αυτόματα την τιμή 1, για να καταγράψει το αίτημα της διακοπής.
- Πατήστε **F10** άλλη μία φορά. Σε ποιο σημείο συνεχίζει η εκτέλεση του προγράμματος και τι τιμή έχει τώρα το **IE0**; Ποια η διαφορά σε σχέση με το σενάριο της ακμοπυροδοτήσης; Πατήστε το F10 μερικές φορές ακόμη και συνεχίστε με την ενότητα που ακολουθεί.

Δουλειά με τις (ακμοπυροδοτήτες) εξωτερικές διακοπές 0, 1

- Κατ' αρχήν θα πρέπει να επαναφέρουμε την εξωτερική διακοπή 0 στην κατάσταση της ακμοπυροδοτήσης. Για να γίνει αυτό μεταβαίνουμε εκ νέου στη διεύθυνση της ROM **0107h** και αντικαθιστούμε την εντολή **CLR IT0** με την **SETB IT0**.
- Επιπλέον, προσθέτουμε τις εξής γραμμές κώδικα:
  - Στη διεύθυνση μνήμης ROM **0109h** την εντολή **SETB EX1** (για να ενεργοποιηθεί η δυνατότητα εξυπηρέτησης εξωτερικής διακοπής 1)
  - Στη διεύθυνση μνήμης ROM **010Bh** την εντολή **SETB IT1** (για να ρυθμιστεί η εξωτερική διακοπή 1 ως ακμοπυροδοτήτη).
- Επίσης, στη διεύθυνση μνήμης ROM **0013h** προσθέτουμε την εντολή **LJMP ROUT2 (ισοδύναμα, την εντολή LJMP 0300h)**. Αυτό διότι, όταν φθάσει σήμα διακοπής $\overline{INT1}$, η ροή εκτέλεσης του προγράμματος μεταφέρεται αυτόματα στη διεύθυνση **0013h**, από όπου με την εντολή **LJMP** την εκτρέπουμε στη **ROUT2 (δηλ. στη διεύθυνση 0300h της ROM, όπου και βρίσκεται το κύριο μέρος του κώδικα εξυπηρέτησης της διακοπής)**.

Στη συνέχεια προχωρούμε με παρόμοιο τρόπο όπως προηγουμένως:

- Πραγματοποιήστε **Reset Cpu**.
- Φροντίστε, **πριν τρέξετε το πρόγραμμα**, να επαναφέρετε, **χειροκίνητα**, την πόρτα **P3** στην κατάσταση στην οποία περιέχει μόνο άσους.

- Εκτελέστε το πρόγραμμα με **F1**.
- Ενεργοποιήστε τη διακοπή $\overline{INT1}$ **αλλάζοντας την τιμή του bit P3.3 της πόρτας P3 από 1 σε 0 (αρνητική ακμή)**. Το bit P3.3 είναι το **τέταρτο από δεξιά**. Τι παρατηρείτε;
- Επιβεβαιώστε ότι εξακολουθεί να είναι δυνατός ο χειρισμός της διακοπής $\overline{INT0}$, **αλλάζοντας την τιμή του bit P3.2 της πόρτας P3 από 1 σε 0 (αρνητική ακμή)**. Το bit P3.2 είναι το **τρίτο από δεξιά**.
-

Ταυτόχρονη δουλειά με τις (ακμοπυροδότητες) εξωτερικές διακοπές 0, 1

- Πραγματοποιήστε **Reset Cpu**.
- Φροντίστε, **πριν τρέξετε το πρόγραμμα**, να επαναφέρετε, **χειροκίνητα**, την πόρτα **P3** στην κατάσταση στην οποία περιέχει μόνο άσσους.
- Εκτελέστε το πρόγραμμα με **F1**.

Στη συνέχεια δοκιμάστε τα εξής σενάρια:

- 1) Στείλτε σήμα διακοπής $\overline{INT0}$ και, **καθώς η ρουτίνα εξυπηρέτησής της εκτελείται**, στείλτε σήμα διακοπής $\overline{INT1}$. Τι παρατηρείτε; Μπορεί η μία διακοπή να διακόψει τη ρουτίνα εξυπηρέτησης της άλλης; Γιατί;
- 2) Το ανάποδο. Στείλτε σήμα διακοπής $\overline{INT1}$ και, **καθώς η ρουτίνα εξυπηρέτησής της εκτελείται**, στείλτε σήμα διακοπής $\overline{INT0}$. Τι παρατηρείτε; Μπορεί η μία διακοπή να διακόψει τη ρουτίνα εξυπηρέτησης της άλλης; Γιατί;
- 3) Στείλτε σήμα διακοπής $\overline{INT0}$ και, **καθώς η ρουτίνα εξυπηρέτησής της εκτελείται**, στείλτε γρήγορα τόσο σήμα διακοπής $\overline{INT1}$, όσο και σήμα διακοπής $\overline{INT0}$ **εκ νέου**. Τι παρατηρείτε; Ποια η σειρά εξυπηρέτησης των δύο νέων αιτημάτων διακοπής;
- 4) Το ανάποδο. Στείλτε σήμα διακοπής $\overline{INT1}$ και, **καθώς η ρουτίνα εξυπηρέτησής της εκτελείται**, στείλτε γρήγορα τόσο σήμα διακοπής $\overline{INT0}$, όσο και σήμα διακοπής $\overline{INT1}$ **εκ νέου**. Τι παρατηρείτε; Υπάρχει κάποια διαφορά με το **σενάριο 3** παραπάνω, όσον αφορά στη σειρά εξυπηρέτησης των νέων αιτημάτων διακοπής;

Ταυτόχρονη δουλειά με τις (ακμοπυροδότητες) εξωτερικές διακοπές 0, 1 όταν η 1 έχει υψηλότερη προτεραιότητα

Προκειμένου να δώσουμε **υψηλότερη προτεραιότητα** στην εξωτερική διακοπή 1, πρέπει να εκτελέσουμε την εξής μετατροπή:

- Στη διεύθυνση της ROM **010Dh** να προσθέσουμε την εντολή **SETB PX1** (priority external 1).

Κατόπιν συνεχίζουμε όπως και προηγουμένως:

- Πραγματοποιήστε **Reset Cpu**.
- Φροντίστε, **πριν τρέξετε το πρόγραμμα**, να επαναφέρετε, **χειροκίνητα**, την πόρτα **P3** στην κατάσταση στην οποία περιέχει μόνο άσσους.
- Εκτελέστε το πρόγραμμα με **F1**.

Δοκιμάζουμε τα εξής σενάρια:

1. Στείλτε σήμα της (**υψηλής προτεραιότητας**) διακοπής $\overline{INT1}$. Όσο **εκτελείται η ρουτίνα εξυπηρέτησής της**, στείλτε σήμα της (**χαμηλής προτεραιότητας**) διακοπής $\overline{INT0}$. Τι παρατηρείτε; Μπορεί η διακοπή $\overline{INT0}$ να διακόψει τη ρουτίνα εξυπηρέτησης της διακοπής $\overline{INT1}$;

2. Το ανάποδο. Στείλτε σήμα της **(χαμηλής προτεραιότητας)** διακοπής $\overline{INT0}$. Όσο **εκτελείται η ρουτίνα εξυπηρέτησής της**, σήμα της **(υψηλής προτεραιότητας)** διακοπής $\overline{INT1}$. Τι παρατηρείτε; Διακόπτει η $\overline{INT1}$ τη ρουτίνα εξυπηρέτησης της $\overline{INT0}$;
3. Στείλτε σήμα διακοπής $\overline{INT0}$ και, στη συνέχεια και σχετικά γρήγορα, στείλτε σήματα διακοπής $\overline{INT1}$, $\overline{INT0}$ και $\overline{INT1}$. Τι παρατηρείτε και γιατί;